

Editörden

Diyanet İlmî Dergi'nin kıymetli okurları,

2026 yılının üçüncü sayısını, alanlarına katkı sunacağını düşündüğümüz on makale ile istifadenize sunuyoruz.

Ahmet Özbay, “Kıraat Farklılıklarının Meâllere Yansıması: Diyanet İşleri Başkanlığı Meâlleri ve Türkiye Diyanet Vakfı Meâli Örneği” adlı makalesiyle günümüzde hazırlanan meallerde anlamı etkileyen kıraat farklılıklarının sistematik olarak ele alınamaması üzerinde durmakta ve DİB ve TDV tarafından basılan dört meali karşılaştırmalı bir biçimde değerlendirmeye tabi tutmaktadır. Derviş Dokgöz, “İşârî Tefsirler Perspektifinden Kur’an’da İnfak Kavramı” isimli çalışmasıyla tarihi süreç içerisinde öne çıkan tasavvufî tefsirlerde müfessir sûfilerin “infak” kavramına yönelik yaklaşımlarını irdelemekte ve alan yazına katkı sunmaktadır.

“Hadis Metinlerinde Tekrar Eden Bir İfadenin İzini Sürmek: ‘Şimdi Yanınıza Cennetlik Bir Adam Gelecek’ Terkibinin Rivayetlere Yansımaları ve Adaptasyonları” konulu makalesiyle Mahmut Demir, bazı hadis metinlerinde karşılaşılan “Şimdi yanınıza cennetlik bir adam gelecek” ifadesini literatür üzerinden takibini yapmakta, bu ifadenin kökenine, kullanım maksatlarına değinmekte ve hadisin metinleşme sürecine bu hususların etkisini incelemektedir.

Sümeyye Onuk Demirci, peygamber sevgisinin tezahürlerinden olan mevlid kutlama geleneğinin meşruiyetine yönelik yaşanan tartışmaları, 19. yüzyıl parantezine alarak, “On Dokuzuncu Yüzyıl İslâm Dünyasında Mevlid Kutlamalarının Hükmü ile İlgili Tartışmalar” başlıklı çalışmasıyla irdelemektedir. Ali Veysel Akcan, “Bir Devlet Adamı Olarak Hz. Peygamber’in (s.a.s.) Resmî Mektuplarındaki Diplomatik Dili ve Stratejisi” konulu incelemesiyle “Hz. Peygamber’in (s.a.s.) diplomatik kimliğini ve uluslararası ilişkiler alanındaki maharetini, dönemin çeşitli hükümdarlarına gönderdiği resmî mektuplar üzerinden; günümüzün modern diplomatik esasları ve uluslararası ilişkiler teorileri çerçevesinde yorumlamayı amaçlamaktadır.”

Mehmet Aktaş, “Fahreddin er-Râzî Öncesi Kelâm Geleneğinde ‘Mec‘ûliyet’ Tartışmaları” adlı makalesiyle halku’l-Kur’ân çerçevesinde zât-sıfat ve mahiyet boyutuyla mec‘ûliyet kavramını ve tartışmalarını tarihî serencamıyla birlikte şahıs ve ekollerin yaklaşımlarını ortaya koyarak kelâm-felsefe etkileşimi odağında ele almaktadır.

Fahrettin Haliloğlu - Osman Aydın, “Ümmü Külsûm bint Ukbe’nin Hicretinin Siyasi, Sosyal ve Hukuki Yansımaları” isimli çalışmalarıyla Hz. Peygamber’e Mekke döneminde iman eden, Hudeybiye Antlaşması sonrası Medine’ye hicret eden ve hicretiyle Mümtehine Sûresi 10. âyet çerçevesinde hukuki uygulamalara konu olan hanım sahâbî Ümmü Külsûm’ü tarihî, toplumsal ve dinî boyutlarıyla değerlendirmektedirler. “Biyografik Bir İnceleme: Hz. Peygamber’den Emevîlerin Yıkılışına Kadar Akdeniz’de Faaliyet Gösteren Müslüman Donanma Komutanları” konulu makalesiyle Mustafa Çavuşoğlu erken dönem İslâm denizciliğine yön veren Müslüman donanma komutanlarını yaşadıkları tarihsel bağlamda incelemektedir. Yasin Kurnaz, “Hammâdî-Benî Hilâl İlişkilerinde İttifak Dinamikleri: Askerî Bağımlılık ve İç Siyaset Yansımaları (405-547/1015-1152)” başlıklı makalesiyle 405/1015-547/1152 tarihleri arasında Kuzey Afrika’da hüküm süren Hammâdîler ile kuruluş döneminde bölgeye göç eden Benî Hilâl arasındaki askeri ve siyasi ilişkilerin sonuçlarını bölgesel dinamikler, devlet yönetimi ve yapısal bağımlılık gibi boyutlarla değerlendirmeye tabi tutmaktadır.

Yunus Emre Çelik, “Süleymaniye Kütüphanesi 05249 Numarada Bulunan Bir Hat İcazeti Ekseninde İcazetname Üzerine Geleneksellik Tartışmaları” adlı çalışmasıyla İslâm sanatları içerisinde önemi haiz olan hat sanatına dair icazetname geleneği konusunda yapılan tartışmalara değinmekte; Erzurum hat ekolüne has risale biçiminde hazırlanan daha önce yayınlanmamış özgün bir örneği literatürdeki benzer örneklerle kıyaslayarak tahlil etmekte ve Hüseyin Asım ile Osman Şevkî Efendi’nin bu alandaki konumlarına ışık tutarak alana katkı sunmaktadır.

Yazarlarımıza, dergimize ve akademi dünyasına sundukları katkıları için teşekkür ediyor, faydalı olması temennisiyle okurlarımızı bu sayımız ile baş başa bırakıyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Yuşa Yaşar

From the Editor

Esteemed Readers of the *Diyanet İlmî Journal*,

We present the third issue of 2026, featuring ten articles that we believe will make valuable contributions to their respective fields.

In his article titled “The Reflection of Differences in Recitation in Translations: The Examples of Translations by the Presidency of Religious Affairs and the Turkish Religious Affairs Foundation,” Ahmet Ozbay focuses on the lack of a systematic treatment of qira’at differences that affect meaning in Qur’an translations prepared today and comparatively evaluates four Qur’an translations published by the Presidency of Religious Affairs (DIB) and the Türkiye Diyanet Foundation (TDV). In his study titled “The Concept of Infaq in the Qur’an from the Perspective of Ishārī Exegeses,” Dervis Dokgöz examines the approaches of Sufi exegetes to the concept of “infaq” in prominent Sufi tafsirs throughout the historical process and contributes to the literature in the field.

In his article titled “Tracing a Recurring Expression in Hadith Texts: Reflections and Adaptations of the Phrase ‘A Man of Paradise Will Now Come to You’ in Narrations,” Mahmut Demir traces through the literature the expression “A Man of Paradise Will Now Come to You,” which appears in certain hadith texts, discusses the origin of this expression and the purposes for which it was used, and examines the impact of these aspects on the process through which the hadith took textual form. In her study titled “Debates on the Ruling of Mawlid Celebrations in the Nineteenth Century Islamic World,” Sümeyye Onuk Demirci examines the debates over the legitimacy of the tradition of celebrating the Mawlid, one of the manifestations of love for the Prophet, with a particular focus on the nineteenth century.

In his study titled “The Diplomatic Language and Strategy in the Official Letters of the Prophet (pbuh) as a Statesman,” Ali Veyssel Akcan aims “to interpret the Prophet Muhammad’s (pbuh) diplomatic identity and his expertise in international relations through the official letters he sent to various rulers of the period, within the framework of modern diplomatic principles and theories of international relations.”

In his article titled “Debates on the Concept of ‘Maj’ūliyyah’ in the Pre-Rāzī Kalām Tradition,” Mehmet Aktas examines the concept of ‘maj’ūliyyah’ and the debates surrounding it within the framework of khalq al-Qur’an, in terms of the essence–attribute relationship and quiddity, tracing its historical development and presenting the

approaches of various figures and schools, with a particular focus on the interaction between kalām and philosophy. In their study titled “The Political, Social and Legal Implications of the Hijrah of Umm Kulthum bint Uqba,” Fahrettin Haliloglu and Osman Aydın examine Umm Kulthum, a female Companion who embraced Islam during the Meccan period, migrated to Medina after the Treaty of Hudaibiyyah, and whose migration became the subject of legal rulings within the framework of verse 10 of Surat al-Mumtahana, from historical, social, and religious perspectives.

In his article titled “A Biographical Review: Muslim Naval Commanders Operating in the Mediterranean from the Prophet to the Fall of the Umayyads,” Mustafa Cavusoglu examines the Muslim naval commanders who shaped early Islamic maritime history within the historical context in which they lived. In his article titled “Alliance Dynamics in Hammadid-Banu Hilal Relations: Military Dependency and Internal Political Implications (405-547 / 1015-1152),” Yasin Kurnaz examines the consequences of the military and political relations between the Hammadids, who ruled in North Africa between 405/1015 and 547/1152, and the Banu Hilal, who migrated to the region during the formative period of the Hammadid state, in terms of regional dynamics, state administration, and structural dependence.

In his study titled “Debates on Traditionality Regarding Idjāzet-nāme: Centered on a Calligraphy Idjāza in Suleymaniye Library No. 05249,” Yunus Emre Çelik addresses the debates surrounding the idjāzet-nāme tradition in the art of calligraphy, which holds an important place among Islamic arts. He analyzes a previously unpublished and original example prepared in the form of a treatise distinctive to the Erzurum school of calligraphy by comparing it with similar examples in the literature, and contributes to the field by shedding light on the positions of Huseyin Asim and Osman Sevki Efendi in this tradition.

We would like to thank our authors for their contributions to our journal and the academic community, and, with the hope that this issue will be beneficial, we leave our readers with the present issue.

Asst. Prof. Muhammed Yusa Yasar